

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Att: p-handicap@sm.dk

27. marts 2024

Høringssvar over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love.

Hjernesagen takker for muligheden for at afgive høringssvar. Hjernesagen støtter fuldstændig op om Danske Handicaporganisationers grundige og detaljerede høringssvar, men vil gerne benytte lejligheden til at komme med nogle mere generelle betragtninger i forhold til lovforslaget.

Hjernesagen er en forening for mennesker med erhvervet hjerneskade og deres pårørende. Der er tale om en stor målgruppe med følger efter erhvervet hjerneskade og flere af dem vil have behov for et botilbud eller alternativt en plejebolig.

En erhvervet hjerneskade kan medføre store ændringer i et menneskes funktionsniveau det være sig fysisk, kognitivt, herunder sprogligt, adfærdsmæssigt og følelsesmæssigt. Der er som oftest tale om mennesker, som har levet et liv med familie, børn, arbejde/uddannelse m.v., som pludseligt får et mere eller mindre omfattende handicap. Det er ligeledes en mindre andel, som kan udvise manglende forståelse for egen situation, manglende impulsstyring og nedsat evne til empati. Det antages, at det særligt er denne gruppe lovforslaget er tiltænkt.

Hjernesagen har stor forståelse for den frustration, afmagt og bekymring familier kan opleve i relation med den meget lille gruppe, som kan handle impulsstyret, uden selvindsigt og/eller som mangler empati for andre. Derfor er der brug for at disse mennesker kan få botilbud med høj neurofaglig viden og erfaring, hvor der arbejdes tværfagligt og interdisciplinært fx med psykiatrien, og hvor der foregår en systematisk indsamling af viden om, hvilken pædagogiske indsatser der virker, så området hele tiden udvikler kvaliteten af indsatserne. Det er derfor en helt forfejlet og farlig vej at betræde, når kommunerne og ministeriets analyse af situationen fører til forslag om brug af øget magtanvendelse. Hjernesagen mener, at lovforslaget er en falliterklæring og en fejltolkning af behovet på de meget pressede botilbud.

Handicapkonvention og grundloven

På baggrund af dette lovforslag finder Hjernesagen det nødvendigt at fremhæve, at grundlæggende menneskerettigheder også omfatter mennesker med handicap, herunder også personer med behov for intensiv og omfattende støtte. Der skal være en grundlæggende respekt for et menneskes naturlig værdighed, personlig autonomi, herunder friheden til at træffe egne valg, og uafhængighed af andre

personer. Det fokus skal konstant være i mente, når vi som samfund med forskellige indsatser skal dække mennesker med handicaps behov.

Grundlovens § 71, stk. 1 fremhæver, at den personlig frihed er ukrænkelig, så når lovforslaget beskriver aflåsning og indskrænkning borgeren frihed er det grundlovens § 71, stk. 1, som tilsidesættes. Hjernesagen er bevidst om, at lovforslaget begrunder det i omsorg for den enkelte og de nærmeste. Det samme gør sig gældende om forslaget omkring at skaffe sig adgang til borgers bolig, hvor der igen bliver rykket ved grundlovens § 72, som beskriver, at boligen er ukrænkelig.

Hjernesagen finder det vigtigt, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet er helt bevidst om, at forslaget netop tilsidesætter den personlige frihed og vil tiltvinge sig adgang til borgers hjem med dette forslag.

Botilbudsområdet

Der står i høringsforslaget, at magtanvendelse kun skal anvendes, når det har vist sig umuligt at løse en situation socialpædagogisk. Som samfund befinder vi os i en situation, hvor netop botilbudsområdet er præget af frygt for forråelse, omsorgstræthed, personale uden de rette kompetencer, stor personalegennemstrømning, dårlig ledelse og mistillid. Svaret på den problemstilling er ikke lettere og udvidet adgang til brug af magtanvendelse.

Det betones i lovforslaget, at disse magtanvendelser også er af hensyn til det kollektive fællesskab. Her bør der måske ses på andre årsager til problemerne på botilbuddene. Ud over de åbenlyse vanskeligheder med at få relevant uddannet personale, fastholdelse af kompetent personale, dårlig ledelse m.v. har der været en tendens til at bygge større og samle mennesker med forskellige former for handicap. Skridt der i forvejen skaber mindelser om fordums institutionalisering, hvilket disse lovforslag om øget magtanvendelse ligeledes peger henimod og er et skridt væk fra normalisering. Der kunne ses i løsninger med mindre bofællesskaber, indretning af indendørs- og udendørsarealer, samt sikre en mere homogen beboersammensætning.

I Hjernesagen frygter vi, at lovforslaget vil føre til yderligere konfliktoptrapning mellem beboerne og mellem beboer og personale. Yderligere er vi meget bekymrede for, at lovforslaget vil medføre en forråelse og mangel på medmenneskelighed i samværet med en gruppe borger, som har brug for samfundets omsorg og støtte. Vi frygter at legitimeringen af øget brug af magtanvendelse kan blive svaret/løsningen på de problemer, der er på området med at fastholde og få veluddannet personale og kvalificeret ledelse.

Særlige bemærkninger

Det socialfagligt Nævn

Hjernesagen er positiv over, at lovforslaget peger på nedsættelse af et Socialfagligt Nævn, som skal stilling til behovet af nogle af de foreslåede magtanvendelser. Hjernesagen undrer sig derfor meget over repræsentationen i det foreslåede nævn. Noget der er så indgribende, som at give magtbeføjelser til

personale skal ikke vurderes af lægmænd (DH og KL-repræsentanter) samt en dommer, men bør altid indbefatte eksperter med relevant social- og sundhedsfaglig viden. Det er nødvendigt at sikre sig, at beboeren fx er velmedicineret og behandlet samt at den nyeste viden om pædagogiske indsatser er blevet inddraget i den hidtidige indsats. Der er brug for stor faglig ekspertise i et Socialfagligt Nævn.

Flytning uden samtykke

Udgangspunktet må altid være, at borgeren giver et aktivt samtykke til en flytning. Tier borgeren eller siger aktivt fra, må der ikke ske en flytning uden at de gældende regler om magtanvendelse er overholdt og Familieretshusets godkendelse. Det må aldrig blive nemt at flytte mennesker, hvis de ikke ønsker eller kan tage stilling til en flytning.

Lovforslaget indeholder et forslag om flytning af borgere med værgesamtykke, så reglerne ensrettes og kommer til at ligne reglerne for borger med demens eller anden fremadskridende mental svækkelse. HjernesaGen mener, at vi skal være varsomme med at udvide reglerne på nuværende tidspunkt, da en del mennesker med handicap, herunder følger af en erhvervet hjerneskade har professionelle væрге. Langt fra alle professionelle værger har specielt godt kendskab til deres borger og deres behov, da de kan have rigtig mange værgemål. Der bør derfor ses på værgemålslovgivningen inden vi evt. lempet reglerne.

HjernesaGen har kendskab til, at reglerne om flytning uden samtykke allerede i dag omgås og der sker flytning uden inddragelse af Familieretshuset. StrokeLinjen – HjernesaGens rådgivning har medvirket og hørt om tilfælde, hvor kommunerne anvender en kommunikationsform overfor borgerne, som grænser sig til det truende eller som er decideret misinformation. Det kan være i situationer, hvor kommunen vil have borger på plejehjem, hvor borger eller pårørende får oplyst, at borger nu SKAL på plejehjem, og i nogle tilfælde føler pårørende sig tvunget til at underskrive på borgerens vegne for at denne kan indskrives på en plejehjemsplads, da borger ikke er i stand til at give et informeret samtykke. HjernesaGen finder ovenstående kommunal adfærd dybt problematisk, og det løser lovforslaget ikke. Forslaget gør det blot endnu nemmere at flytte folk uden samtykke.

Vi ser også ulykkelige situationer, hvor borger med omfattende funktionsnedsættelser har et ønske om at komme hjem, men hjemme er der en familie, som ikke ønsker den opgave eller at bo under samme tag med et menneske, som har behov for hjælp, guidning og støtte 5-6 gange i døgnet og evt. også om natten. Det er et svært dilemma, men lovgivningen ser i dag kun på personen med funktionsnedsættelse og deres behov, og hvis de vil hjem, så får de lov at komme hjem. Alligevel ser vi situationer i grænselandet, hvor kommunen og pårørende bliver enige om at borger flyttes i botilbud eller på plejehjem uden at have givet samtykke. Dette viser noget om, hvor vanskeligt og dilemmafyldt området er, derfor er det vigtigt, at vi får set på værgemålslovgivningen og på Familieretshusets ressourcer til at lave fx "fast track"-vurderinger med hensyn til flytning uden samtykke i akutte situationer fx når et menneske har fået en pludselig erhvervet hjerneskade og ikke kan eller skal hjem i eget hjem.

I lovforslaget ligger der også et forslag om flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd. Den beslutning skal kun ske efter grundig og nøje vurderinger ligesom i dag. I HjernesaGen ser vi dette som ren

Hjernesagen

Vi tager hånd om hjernen

symptombehandling og et skridt i den helt forkerte retning på baggrund af den viden der ligger på området. I stedet bør man se på rammerne for botilbuddene og for borgerne.

Komponent har i 2023 lavet en rapport over særlig dyre botilbud og denne viser, at i 86 % af tilfældene har borgerens adfærd har været udslagsgivende for et sådan tilbud og at 30 % af borgerne har haft mindst to botilbud indenfor de seneste 5 år. Vi har altså at gøre med en gruppe borger, hvor en vanskelig adfærd er normalen indenfor dette område og flere af dem flyttes allerede hyppigt i dag. Komponent's rapport viser, at der i dag mangler viden om borgernes trivsel og hvorvidt de får den rigtige støtte i deres nuværende tilbud fx viser rapporten, at der er meget stor variation i, hvorvidt kommunerne søger hjælp hos VISO, og en stor andel af kommunerne ved ikke ved om borgeren er velbehandlet i psykiatrien. I over halvdelen af sagerne i Komponent's analyse var der kun ét tilbud at vælge i mellem.

Komponents rapport viser med al tydelighed, at meget kan forbedres på området og lovforslaget om flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd er ikke løsningen.

Reducerede dokumentationskrav og myndighedstilsyn

Lovforslaget lægger også op til at reducere dokumentationskrav og myndighedstilsyn, hvilket på alle måder virker beskæmmende, når der samtidig lægges op til at udvide magtbeføjelserne. Hjernesagen læser lovforslaget som en generel forringelse af menneskers med handicaps retssikkerhed. Der kan være god grund til at se på dokumentationskravene, da Hjernesagen støtter, at vi dokumenterer klogt, så den viden kan bruges til et kvalitetsløft. Vi kan nu ikke se, at tidsbegrænset adgang til forhåndsgodkendte magtanvendelser falder i den kategori.

Det er helt nødvendigt at dokumentere indsatser, herunder også magtanvendelser ud fra et udviklende og forebyggende sigte, hvad er formålet med indsatsen, hvilken effekt giver indsatsen, får borgeren en bedre trivsel, er der alternative metoder m.m. Derfor må magtanvendelser aldrig gives tidsbegrænset, men bør løbende overvejes i forhold til evt. ny kontekst.

Hjernesagens anbefaling

Hjernesagen anbefaler, at lovforslaget trækkes tilbage i sin fulde form og der i stedet åbnes op for en dialog om, hvordan vi kan gøre botilbud til trygge og trivselsfremmende boliger til mennesker med handicap og for de medarbejdere, som arbejder der.

Med Venlig Hilsen

Tue Byskov Bøtkjær

Landsformand